

tanárok képzése. Jó lenne, ha akiket már fölvettek erre a szakra, már főiskolás éveik alatt részt vennének a gyülekezetek munkájában. Így egyrészt pótolnának egyfajta hiányt, másrészt pedig a majdani szakmai gyakorlatukhoz ez nagy segítségget jelentene.

GAÁL JÁNOSNÉ

Tízparancsolat az iskolában? *Ismertetés egy készülő erkölcsstan tankönyvről*

Az erkölcsstan mostohagyermek Magyarországon. Az iskolákban nincs erkölcsstan oktatás, és folyóirat sincs erkölcsi cikkek közlésére.

A gyerek nincs felkészítve a nehéz helyzetekre; arra, hogyan lehet boldog családi életet élni, hogyan kell alkalmazkodni az élethez, hogyan kell megőrizni testi homeosztázisunkat és lelki békességünket. Mindezek pótlása az erkölcsstan feladata lenne.

Szeretnék rövid ismertetést adni kéziratban lévő erkölcsstan tankönyvről. Ez a könyv négykötetes, elsősorban a középiskolák négy évfolyama számára készült, de más iskolák is használhatják. Az általános iskolák számára ebben a formában tankönyvnek nem alkalmas, csupán a tanárok számára segédeszközként. A kötetek 24-30 fejezetet tartalmaznak kb. 150 normál gépelt oldalon. Ez a tankönyv alkalmas volna arra, hogy heti egy órában négy éven keresztül tanítsák az erkölcsstant. Az egyes fejezeteknél el lehetne időzni több tanórán is abban az esetben, ha a gyerekek kérdeznek, érdeklődnek.

Az I. kötet címe: A bűn. Az első részben a törvényről és megsértéséről van szó. Itt a fontosabb erkölcsi törvényt, a 3500 éves tízparancsolatot is ismertetjük. A második rész a fontosabb bűnöket sorolja fel, amelyeket elkövethetünk akár gondolat, akár beszéd és cselekedetek útján, sőt érzések és érzelmek útján is. A harmadik részben azzal foglalkozunk, hogy milyen az ember általában, és melyek azok a bűnök, melyek az emberi lénynek részei.

A II. kötet címe: Az erény. Hogy juthatunk el a bűnből az erény útjára? Miből áll az ember fejlődése, a lelki, szellemi és erkölcsi fejlődés? Ezután következik 18 emberi erény részletes ismertetése 18 fejezetben. Ezen a téren igen hiányosak az ismeretek; volt olyan osztály, ahol csupán egyetlen erényt tudtak megnevezni a tanulók. A kötet összesen 28 fejezetből áll.

A III. kötet címe: Az élet megismerése. Azt vizsgálja, hogy a test-lélek-szemlemből álló embernek hogyan kell viselkednie az élet egyes helyzeteiben ahhoz, hogy ne szenvedjen kárt testi egészségében és lelki békességében. Az alkalmazkodásnak van biológiája és van pszichológiája, ezekből indulunk ki, majd azt vizsgáljuk, hogyan kell alkalmazkodni akkor, ha az ember egyedül van, és hogyan akkor, ha másokkal kerül kapcsolatba. Az utolsó részben pedig azt tárgyaljuk, hogy az ember milyen alkalmazkodási hibákat követ el, és ezek milyen következményekkel járnak.

A IV. kötet címe: Az élet törvényei. Ez a kötet a családi élettel és boldogsággal foglalkozik. Az élet törvényei nem újak, csupán az erkölcsstan számára való felfedezésük új. Ezen törvények az alapjai annak, hogy egy szebb és boldogabb életet valósítsunk meg. Általános érvényűek; egy részük nemcsak jóra, hanem rosszra is érvényes. Ez azt jelenti, hogy az élet mind a jó, mind a rossz irányba törvényszerűen fejlődhet, de az embertől függ az irány megválasztása. A második rész a közösségi és a családi étellel kapcsolatban próbál eligazítást adni. Az utolsó rész foglalkozik az emberi boldogság és boldogtalanság problémájával. Végül is az egész erkölcsstan célja az, hogy az ember boldog és megelégedett életet tudjon élni.

Miben különbözik ez az erkölcsstan tankönyv az eddigiektől, ha egyáltalán létezik ilyen? Az elmúlt negyven évben is tanítottak erkölcsstant pl. egyetemeken, de az erkölcsstan csupán erkölcsi kérdésekről való filozofálgatás volt. Ebből az erkölcsstanból a tanuló nem tudott semmit hasznosítani saját élete számára, nem tudta meg, hogy mit szabad tennie és mit nem. Ezzel szemben az általam írt erkölcsstankönyv ismerteti az erkölcsi törvényeket, a bűnöket és erényeket, különbséget téve a jó és a rossz között, eligazítást adva az élet lehetséges helyzeteiben arra vonatkozóan, hogy mi az erkölcsös és mi az erkölcstelen. Az elmúlt időkben a határozott állásfoglalás helyett azt mondták, az élet sokkal bonyolultabb annál, semhogy itt egyszerűen meg lehetne mondani, hogy mit kell tenni, illetve mit nem szabad tenni. Ahogy a jognak meg kell tudni mondani minden helyzetben, hogy mi a helyes és mi a helytelen, úgy az erkölcsstannak is, sőt az erkölcsstannak még inkább, mivel a jog az erkölcsstanból fejlődött ki, és a jognak kell az erkölcsstanhoz igazodnia, és nem megfordítva.

Üjabb kérdés, hogy mivel ad többet ez az erkölcs tankönyv mint általában a hit- és erkölcs. Elsősorban azzal, hogy sokkal részletesebb és nagyobb anyagot képvisel annál, ami a hittanban benne van. A hittan is tartalmaz erkölcs tananyagot, de a hittanban fontosabb a vallási igazságok ismertetése és az Isten iránti hit ébresztése, mint az erkölcs tan. Ezenkívül a hittanban levő erkölcs tan kizárólag egy oldalról, az Isten oldaláról vizsgálja az erkölcs tan, míg tankönyvem a természettudományok, az orvostudomány és a pszichológia oldaláról. Ez a mű figyelembe veszi a lelkiismereti és vallásszabadságot, vagyis tiszteletben tartja azt, ha valaki vallásos, de azt is, ha hitetlen, és nem akarja befolyásolni az egyik oldalt sem. Figyelembe veszem, hogy az iskolákban a gyerekek túlnyomó többsége hitetlen, de ugyanakkor van közöttük hívő is. Olyan erkölcs tan kell tanítani, mely mindkét oldalnak megfelel, elfogadhatja a hitetlent is, de a hívő sem kifogásolhatja. Istenről nincs szó könyvemben, de ugyanakkor benne van a Tízparancsolat, mely a legelső összefoglaló erkölcsi törvénynek is tekinthető, és amely még ma is aktuális. Még felekezeti iskolákban is javasolnám a külön erkölcs tan tantárgyat. Szóba jöhetne egy olyan variáció is, hogy erkölcs tan tankönyv hívők részére. A harmadik kötetet két változatban készíteném el, az egyik mindenki számára szól, a másik változat csak hívők számára.

A következő kérdés, hogy milyen fogadtatás várható egyrészt a vallásosok, másrészt az ateisták részéről. A fogadtatás mindkét oldalról lehet pozitív és lehet negatív is. Az egyházak erkölcsileg kifogásolható részt nem fognak találni a könyvben, tehát örülhetnek, hogy az ifjúság erkölcs tan oktatásban részesül, ami alap lehet a hittan oktatás számára is.

Az ateista oldal szintén örülhet, hogy az ő gyermekeik erkölcsi oktatására is gondolnak. A jelenlegi helyzet ugyanis előnyben részesíti a vallásos szülők gyermekeit, hiszen őket külön oktatják, és az állam külön fizet ezért; ugyanakkor a vallásokhoz nem tartozó többség semmit sem kap. Ha külön tantárgyban mindenki megkapja az erkölcs tan oktatást, akkor a hittanban levő erkölcs tan csak ismétlés lehet, és nem jelent többletet a vallásos szülők gyermekei számára.

De mindkét oldal fogadhatja az erkölcs tan-könyvet és az iskolai erkölcs tan oktatás bevezetésének szorgalmazását ellenszennvel is. Az egyházak illetéktelen beavatkozásnak tarthatják, a hiúsági kérdést csinálhatnak abból, hogy az erkölcs tan szekularizálni akarják, és rajtuk kívül mások is próbálnak erkölcs tan tanítani, sőt erkölcs tan-könyvet írni. Kifogásolhatják erkölcs tan könyvemben, hogy Isten nevét nem említi meg, holott Isten segítségére szükséges az erkölcsi törvények betartásához. Itt figyelembe kell venni, hogy könyvem az erkölcsi törvények ismertetésével foglalkozik és nem a neveléssel, vagyis az erkölcsi törvények betartásával. Az egyházak attól is tarthatnak, hogy az iskolai erkölcs tan oktatás bevezetése talán feleslegessé teszi sok szülő szemében a hittan oktatást.

Az ateista oldal gyanakvással nézheti a kötelező iskolai erkölcs tan oktatás szorgalmazását, mint egy olyan kísérletet, amelyet a hívők kezdeményeznek azért, hogy ezzel meghódítsák a hitetleneket. Az erkölcs tan az elmúlt időszakban az ellenzéki politikához, illetve a valláshoz kapcsolódott, és nem tudják elképzelni, hogy lehetséges független erkölcs tan is, amelyre az ateisták gyermekeinek éppen olyan szüksége van, mint a hívők gyermekeinek. Mondhatják azt, hogy könyvem a bibliai tízparancsolatot is ismerteti, tehát belopja a Bibliát és ezen keresztül a vallást is az erkölcs tanba. Ez nem igaz. A bibliai tízparancsolatot nem lehet kihagyni, mert az európai erkölcs tan alapja, és nekünk az európai erkölcs tan kell tanítani.

Tankönyvem úgy érne igazán valamit, ha az erkölcs tan tanítanák is. Az iskolák szerint erre már nincs hely az órarendben. Ezzel szemben az a véleményem, hogy sok felesleges dolgot tanítunk és a lényeges sokszor elmarad. Heti egy órát el lehetne venni egy olyan tantárgyból, amelyet nagy óraszámokban tanítunk. A jelenlegi lehetőség az, hogy az osztályfőnöki órát használjuk fel. De ki tanítsa? Az, aki erre önként vállalkozik, akár külső előadó, akár a tanári karon belül ért hozzá – és úgy is él, ahogy tanít.

LÉGRÁDI LÁSZLÓ

Vakablak

Hónapsoroló I. – videoszalagon

Szokták mondani könnyed felületességgel, hogy a televízió ablak a világra. Sokszor épp ez a baj. A passzív befogadás, a tétlen bábázkodás távolságtartást jelez – és eredményez.

Erre gondoltam, amikor gyerekekkel együtt végignéztam a Hónapsoroló I. című videoszalagot, melyen javarészt ugyancsak gyerekek szerepelnek. A kazetta gyerekeknek készült "szórakozta-